

فصلنامه پژوهش‌های حفاظتی-امنیتی
دانشگاه جامع امام حسین (علیه‌السلام)
سال دوازدهم شماره ۴۵ بهار ۱۴۰۲

اهداف مرجع امنیت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی جمهوری اسلامی ایران

باتاکیدبر اندیشه‌های رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی)

● سید یحیی صفوی ●

استاد دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران

● قدیر نظامی ●

دانشیار دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران

● اصغر افتخاری ●

استاد دانشگاه امام صادق (ع)، تهران، ایران

● مهدی عباس زاده ●

دانشجوی دکتری امنیت ملی، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۲/۲۷

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۱۰

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی مرجع امنیت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) است. در این راستا، این پژوهش با روش تحلیلی و تحلیل مضمون بیانات معظم له و با چارچوب نظری مبتنی بر نظریه دو فطرت امام خمینی، درصدد پاسخ به چستی مرجع امنیت در بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) است نتایج حاکی از آن است که امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در خصوص همه مسائل اجتماعی، فرهنگی و سیاسی و غیره، از جمله بحث امنیت، اندیشمندان و دغدغه مند اظهار نظر کرده است که دیدگاه‌های او می‌تواند برای چالش‌های امنیتی راهگشا و مفید فایده باشد. مرجع امنیت در مکاتب متدائیه، مبتنی بر رژیم، دولت، جامعه و افراد بوده، اما در مکتب متعالیه مبتنی بر اسلام تعریف و تحدید می‌گردد. با اقتباس از شریعت اسلام و بر اساس بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، شش مرجع برای امنیت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی شامل رسالت محوری سپاه، دینمداری و معنویت، ولایت مداری، مردم داری، انقلابیگری و سازمان یافتگی استخراج گردید.

کلید واژگان: مرجع امنیت، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرجع امنیت سپاه

مقدمه و بیان مسئله

تجربه تاریخ زندگی انسان ها و جوامع بیانگر این واقعیت است که امنیت امری ضروری و حیاتی است، به گونه ای که همه نیازهای بشری، رفاه مادی و تعالی معنوی جوامع وابسته به وجود آن و در سایه سار امنیت ممکن می شود و حصول جامعه متعالی و پیشرفته بدون آن امکان پذیر نیست.

مسئله امنیت چنان برای جوامع انسانی مهم است که همه مکاتب اعم از الهی و غیر الهی به تبیین آن در عناوین مختلف پرداخته اند. در دین مبین اسلام، امنیت یکی از اصول فردی و جمعی است که لازمه استفاده از مزایا و مواهب حیات محسوب می شود و قرآن یکی از اهداف استقرار حاکمیت خدا و حکومت صالحان را تحقق امنیت معرفی کرده است. از نیمه دوم قرن بیستم تاکنون، پیوسته مطالعات امنیتی در سطح جهان در حال گسترش بوده است. نظریه پردازی در زمینه امنیت با توجه به اینکه حوزه مطالعات امنیتی، با پدیده امنیت به مثابه امری هنجاری سروکار دارد، به شدت آغشته به زمینه های ارزشی و بومی است و جز در سطح یافته های سخت افزاری قابل اقتباس و بهره برداری نیست. از این رو، مراجعه به سنت مطالعات امنیتی در علوم ایرانی - اسلامی امری لازم بوده و بازشناسی، بازسازی و نوسازی آن، متناسب با شرایط و اقتضائات ارزشی و کنونی جهان، به منظور ارائه راهکارهایی برای خروج جهان و به ویژه جهان اسلام از انحطاط امنیتی، از طریق ارائه مکتب امنیتی ایرانی اسلامی - ضروری است. علی رغم اینکه مطالعات امنیتی در علوم اسلامی و ایرانی دارای پیشینه متنوع و عمیقی است، به گونه ای که می توانیم بگوییم دارای شاخه ها و گرایش های متعددی است، با این حال، امروزه جای نظریه های اسلامی و ایرانی در حوزه مباحث امنیتی خالی است. امروزه نظریه های مطرح در حوزه امنیت اغلب غیر ایرانی، غیراسلامی و حتی غیردینی است. برای مثال: تمامی نظریه های مطرح شده در کتاب های نظریه های امنیت، که از کتب مهم و مورد استفاده در مراکز مطالعات امنیتی در ایران است، غیرایرانی و غیراسلامی است. (لک زایی و افراخته، ۱۴۰۱: ۶۱ به نقل از عبدالله خانی، ۱۳۸۹)

در آراء و اندیشه های امام خامنه ای (مدظله العالی) سپاه پاسداران انقلاب اسلامی بر اساس تعالیم و موازین اسلامی از جایگاه ویژه و منحصر به فردی برخوردار بوده که با بینشی حکیمانه و بهره گیری از تجارب علمی و عملی در تبیین ویژگی های سپاه و کارکنان آن رهنمودهای ارزشمندی بیان فرموده اند.

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به تاسی از ساختار امنیتی اسلام و نظام اسلامی در همه سطوح و ابعاد، توحید محور و ماده ی اصلی آن «ایمان به خدا و غیب» و قالب و صورت آن «شریعت اسلامی» است.

لذا سپاه پاسداران انقلاب اسلامی که ارزش‌ها، باورها، هنجارها و نگرش‌های آن بر مبنای چنین الگویی شکل بگیرد، در تولید امنیت و بی‌اثر کردن تهدیدات دشمن نقش مؤثری ایفا خواهد کرد.

پژوهش حاضر با روش توصیفی تحلیلی بر آن است تا مرجع امنیت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی را در بیانات امام خامنه‌ای (مدظله العالی) استخراج نماید. در واقع، مرجع امنیت، قلب هر نظریه امنیتی به شمار می‌رود و از این رو، عزیمت گاه تحلیل و استخراج نظریه‌های امنیتی است. مرجع امنیت، از جمله ارکان تحلیلی امنیت در مکاتب و رهیافت‌های نظری مختلف بوده که در پاسخ به پرسش امنیت برای چه کسی؟ یا برای چه چیزی؟ شکل می‌گیرد و نقطه عزیمت بسیاری از مطالعات در تحلیل ایده امنیت می‌باشد. سازوکار شناسایی و تعیین آن نیز غالباً در دو دسته ایجابی و سلبی خلاصه می‌شود. به لحاظ سلبی، مرجع امنیت شامل بازیگران یا چیزهایی می‌شود که تهدیدات وجودی متوجه آن‌ها بوده و با تهدید بقاء، به لحاظ موجودیت شان روبه‌رو هستند. سازوکار ایجابی نیز مرجع امنیت را چیزی می‌داند که برای حفظ آن می‌توان به اقدامات اضطراری و خارج از رویه‌های عادی متوسل شد.

کاوش در مطالعات صورت گرفته پیرامون مفهوم امنیت، نشان می‌دهد که رویکرد غالب در این مطالعات، آغاز مطالعه از خلال طرح پرسش‌هایی در خصوص این مفهوم است و تفاوت میان آن‌ها غالباً به تنوع و تعدد این پرسش‌ها بازمی‌گردد. برخی با سه پرسش (چه کسی؟ چگونه؟ و چرا؟) به تحلیل ارکان امنیت پرداخته‌اند. (افتخاری، ۱۳۸۳: ۳۴) و برخی همچون بالدوین^۱ (۱۹۹۷: ص ۱۳-۱۷) مفهوم امنیت را از خلال پاسخ به هفت پرسش کلیدی (برای چه کسی؟ برای کدام ارزش‌ها؟، چه میزان؟، در برابر کدام تهدیدات؟، با کدام ابزارها؟، با چه هزینه‌ای؟ و در چه دوره زمانی؟) ممکن دانسته‌اند. البته برخی با حفظ این گزاره، واژگان دیگری را هم بر آن افزودند، مانند کریمی مله (۱۳۸۴) آن را به امنیت کدام واحد یا چه کسانی تعریف کرده است. همچنین در تحلیل و تفسیر این مفهوم برخی مرجع امنیت را عبارت از واحدی دانسته‌اند که (با هدف تقلیل تهدیدات و تأمین امنیت پایدار) موضوع سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های امنیتی واقع می‌شود. (لک زایی و حاجی‌زاده، ۱۳۹۳: ۳)

با وجود اذعان به نبود اجماع و اتفاق نظر بین امنیت پژوهان درباره مرجع امنیت، اغلب نویسندگان برای تعریف مرجع امنیت، گزاره موجز امنیت چه کسی و چه چیزی بکار برده‌اند. از این رو، با کمی احتیاط می‌توان گفت پاسخ به این پرسش، قلب هر نظریه امنیتی است که سایر مسائل به نوعی

به آن ارتباط پیدا می کنند (ره پیک، ۱۳۸۷: ۵۰) پاسخ به این پرسش، چنانکه بوزان، ویور و دووید (۱۳۸۶: ۶۷) تأکید می کنند، شامل چیزهایی می شود که به نظر می رسد در معرض تهدیدات وجودی هستند و از این رو، دعوی مشروعی برای بقاء دارند. به بیان دیگر، آن ها موضوع یا هدف ارجاع تهدیدات وجودی و اصل بقاء هستند و از این رو، مرجع امنیت نامیده می شوند. مطابق این تعریف، مکانیسم شناسایی مرجع امنیت و یا تعیین آن، شامل دو ساز و کار عمده است. در مرتبه نخست، مرجع امنیت چیزی است که تهدید وجودی آن را هدف قرار داده و به لحاظ موجودیتش در معرض تهدید بقاء است. در مرتبه بعدی، مرجع امنیت شامل چیزی است که برای حفظ بقای آن می توان به تدابیر اضطراری متوسل شد.

با بررسی های انجام شده برای مرجع امنیت سپاه هیچ گونه تعریف نظری یافت نشد صرفاً در ادبیات سازمان های حفاظت اطلاعات از اهداف مرجع به عنوان مرجع امنیت سپاه استفاده می شود.

اهداف مرجع یعنی مراکز حیاتی سپاه که مورد توجه سرویس های اطلاعاتی حریف می باشد، اهداف مرجع سپاه در حوزه ذهنی به ایدئولوژی سپاه برمی گردد. یعنی تهدید ایده و ایدئولوژی سپاه به عنوان تهدید بقاء این نهاد اسلامی تلقی می شود. اهداف مرجع در حوزه مادی و نهادی شامل (کارکنان، اماکن و تجهیزات، اطلاعات و ارتباطات، اسناد و مدارک سپاه) می باشد. (کریمی، ۱۳۹۲: ۹۱)

تعریف عملیاتی مرجع امنیت سپاه در این پژوهش عبارت است از:

مرجع امنیت، مهمترین چیز یا واحد یا ساحتی است که دارای ارزش حیاتی بوده و جوهره، ذات، اصالت و بود و نبود سپاه وابسته به آن است و در صورت صیانت از آن، پایدارترین امنیت نصیب سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و در صورت تهدید، تأمین امنیت آن در اولویت قرار گرفته و برای حفظ بقای آن، تدابیر اضطراری اندیشده می شود.

در ادامه پس از مفهوم شناسی امنیت، به بحث مرجع امنیت با روش تحلیل مضمون بیانات امام خامنه ای (مدظله العالی) پرداخته خواهد شد.

مسئله پژوهش

رهیافت اسلامی که مبتنی بر جهان بینی توحیدی است، تصویری از ارزش های امنیتی و ضد امنیتی ارائه می دهد که در قیاس با رهیافت عرفی گرا، صرفاً مبتنی بر شرایط و مقتضیات جهان مادی نیست. از این رو، مرجع امنیت معیاری برای تعیین بالاترین ارزش های امنیتی و تهدیدهای وجودی علیه آن ها است. در جهان بینی توحیدی محدودیت های جهان بینی مادی را ندارد و بر این اساس، توجه به عوامل

دنیوی برای طراحی مرجع امنیت، شرط لازم است، اما شرط کافی نیست. مبانی معرفتی، اعتقادی و معنوی مکتب اسلام، شرطی است که مرجع امنیت را هم از حیث سطح و هم از لحاظ عمق و بعد توسعه می دهد. در حالی که «رهیافت سکولار بسیط، سطحی و متوجه عوامل مادی در فعلیت یافتن تهدید است. اگرچه این عوامل می تواند از تنوع قابل توجهی (اعم از: سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، فردی و...) برخوردار باشد، اما در نهایت محدود به قواعد و گستره امور مادی است» (افتخاری، ۱۳۹۲: ۵) با این فرض در بینش توحیدی شاهد ترکیبی از مراجع امنیت در سطوح فردی، جمعی، ملی، منطقه ای و جهانی و ابعاد سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی هستیم. در این راستا، محققان داخلی تلاش کرده اند تا مرجع امنیت را توضیح دهند.

ضرورت مرجع امنیت از آن جهت است که در غیاب آن نه مسئله های امنیتی (تهدیدها) می تواند مطرح باشد و نه اهداف و غایات امنیتی موضوعیت پیدا می کند و نه خود امنیت امکان تحقق یا توسعه و گسترش دارد. مرجع امنیت مانند مفهوم امنیت، محل اختلاف و مناقشه است و امنیت پژوهان براساس فلسفه آگاهی، به ویژه مسائل مرتبط با هستی شناسی و معرفت شناسی، مرجع یا مراجع خاصی انتخاب کرده اند. در نتیجه، مرجع امنیت در مکاتب و رویکردهای نظری در حوزه مطالعات امنیتی پیرامون مفاهیمی همچون فرد، رژیم، جامعه، دولت و جامعه جهانی می چرخد. علاوه بر این، ساختار محیطی و به ویژه عناصر فرهنگی و نهادی در هر کشوری، الزاماتی را برای مکتب امنیتی دارد و مکتب امنیتی در محیط های متفاوت دولت ها معانی مختلفی پیدا می کند. اما اینکه مرجع امنیت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در بیانات امام خامنه ای (مدظله العالی) چه مواردی بوده و مبتنی بر مکتب متعالیه است یا متدانیه، پرسشی است که پژوهش حاضر با روش توصیفی تحلیلی و بر مبنای تحلیل مضمون بیانات امام خامنه ای (مدظله العالی) و چارچوب نظری دوفطرت امام خمینی به دنبال پاسخگویی به آن است.

روش و چارچوب تحلیلی پژوهش

چارچوب نظری پژوهش حاضر، نظریه امنیت متعالیه در برابر امنیت متدانیه است. امام خمینی (ره) با استناد به حدیث جنود عقل و جهل، که از احادیث صحیح منقول از امام صادق (ع) است و با تکیه بر حکمت متعالیه، این نظریه را مطرح کرده است. در تقسیم اولیه فطرت به اصلی و تبعی و در تقسیم ثانویه، هر یک از این دو به مخموره و محجوبه تقسیم می شود. الگوی متعالیه که محصول جنود عقل و مبتنی بر فطرت مخموره است و وحدت دارد و دوم؛ الگوهای متدانیه یا متعارف که محصول جنود

جهل و فطرت محجوبه بوده و کثرت دارد. در الگوی متدانیه تمام تلاش ها مصروف بقای دنیوی است، در حالی که در الگوی متعالیه و الهی، بقای دنیوی مقدمه بقای ابدی در نظر گرفته می شود. همین مسأله تفاوت جوهری دو نگاه در باب امنیت است که باعث می شود تمام عناصر دو مکتب نیز از یکدیگر متفاوت شوند.

روش طبقه بندی داده ها، روش کیفی از نوع تحلیل مضمون ۱ است. منظور از پژوهش کیفی، هر نوع پژوهشی است که یافته هایی تولید کند که با کمک عملیات آماری یا سایر روش های شمارشی بدست نیامده باشد (استراوس و کربین، ۱۳۹۱: ص ۱)

تحلیل مضمون روشی برای تعیین، تحلیل و بیان مضامین (تم ها) موجود درون داده ها است و برای استخراج داده از متون و محتوا کاربرد دارد. این روش، جزء تحقیقات کیفی و روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده های کیفی بوده (عابدی جعفری و همکاران، ۱۳۹۰: ص ۳۱۱) و نیز فرآیند یا ابزاری برای تحلیل داده های متنی است. به این صورت که داده های پراکنده و گوناگون را به داده هایی غنی و تفصیلی تبدیل می کند. انعطاف پذیری این روش، یک ویژگی بسیار مهم و کلیدی آن است (براون و کلارک، ۲۰۰۶: ص ۱۰۰۸) و می توان به خوبی برای شناخت الگوهای موجود در داده های کیفی از آن بهره برد.

به طور خلاصه می توان گفت که تحلیل مضمون، از جمله روش های غیر واکنشی و غیر مداخله ای بوده که مهم ترین کار آن، کدبندی و مقوله بندی مفاهیم است (صدیق سروسنایی، ۱۳۷۵: ص ۰۳) و همیشه این محقق است که تصمیم می گیرد به چه مطالب و داده هایی توجه کند و به کدام یک توجه نکند. بنابراین، مهارت، ابتکار و اطلاعات محقق نقش بسیار تعیین کننده ای را در این روش دارد.

در این پژوهش، بیانات امام خامنه ای، متن اصلی برای استخراج تم ها و مضامین پژوهش به شمار می آید. با استفاده از تکنیک تلخیص در تحلیل محتوا، ابتدا مطالب مرتبط با موضوع مرجع امنیت سپاه، شناسایی و استخراج شده و سپس فرآیند کدگذاری متن ها با توجه به اطلاعات تخصصی نویسنده و مفهوم برداشت شده از بیانات انجام می گیرد و با برقراری ارتباط بین مفاهیم بر مبنای ویژگی هایشان و سامان دهی بین آن ها، مضامین به دست آمده در قالب تم ها و مضامین تقسیم می شوند. در نهایت، شبکه مضامین تم ها ساختار داده شده و هسته مرکزی آن تعیین می گردد. تحقیق حاضر با استفاده از روش مذکور با همه دشواری های آن، باعث شد تا نظرات محققان در حداقل ممکن در نتایج و یافته ها تأثیرگذار باشد.

تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش

متن پایه پژوهش حاضر، بیانات امام خامنه‌ای (مدظله العالی) درباره سپاه پاسداران انقلاب اسلامی است. با بررسی بیانات امام خامنه‌ای (مدظله العالی) و بر مبنای چارچوب تحلیلی دوفطرت امام خمینی مشخص شد که مرجع امنیت در مکاتب متدانیه، مبتنی بر رژیم، دولت، جامعه و افراد است، اما در مکتب متعالیه مبتنی بر اسلام تعریف و تحدید می‌گردد. لذا با اقتباس از بیانات رهبر انقلاب، شش مرجع برای امنیت سپاه استخراج گردید که به ترتیب شامل: رسالت محوری، دین‌مداری، ولایت‌مداری، مردم‌داری، انقلابی‌گری و سازمان‌یافتگی سپاه است.

برای دست‌یافتن به مرجع امنیت سپاه در بیانات امام خامنه‌ای (مدظله العالی) با روش تحلیل مضمون، ابتدا بیانات مرتبط با موضوع پژوهش شناسایی و انتخاب شدند. سپس با توجه به مفهوم برداشت شده از بیانات، کدگذاری و دسته‌بندی صورت گرفت که یک قالب مضامین ۱۱۷ تمی به دست آمد. در گام بعدی این تم‌های پایه در شبکه مضامین به هم ارتباط داده شدند و شش تم اصلی و یک تم مرکزی به دست آمد. بر این اساس، ساختار پژوهش حاضر صورت‌بندی شد. ملاک و معیار برگزیدن این تم مرکزی، محتوای برداشت شده از قالب مضامین و شبکه مضامین بود. همچنین ملاک کدگذاری در هر مرحله و نام‌گذاری تم‌ها، براساس مضمون برداشته شده از محتوای متن‌ها، در نظر گرفتن گفتمان کلی اندیشه امام خامنه‌ای (مدظله العالی) و ابتکار و تخصص و اطلاعات علمی محققان بوده است.

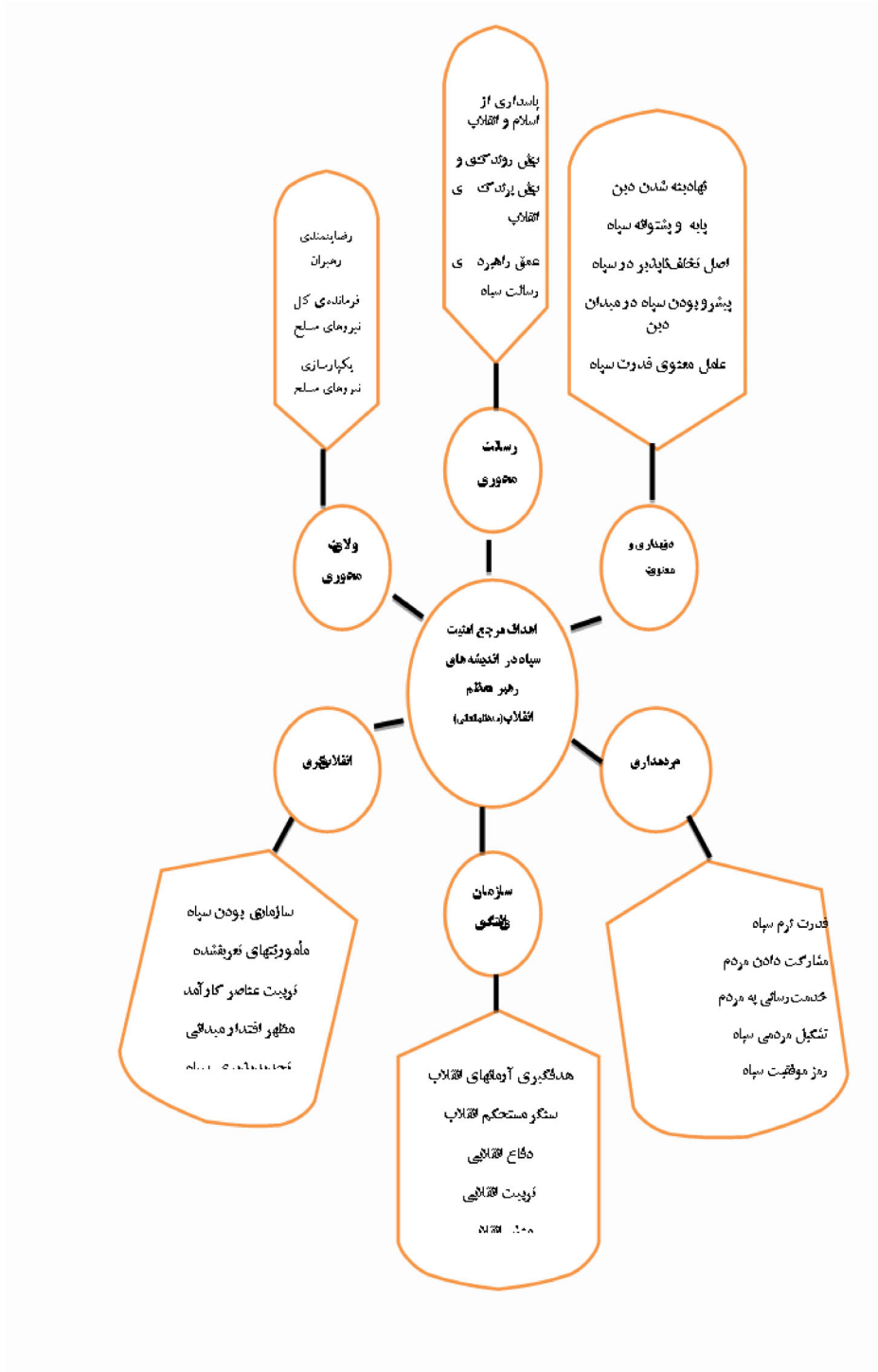
شبکه مضامین این پژوهش را تم مرکزی «مرجع امنیت» شش تم اصلی و ۳۵ تم فرعی و ۱۲۹ مفهوم پایه، صورت‌بندی می‌کند.

جدول شماره (۱) قالب مضامین با جزئیات تم‌های آن

تم اصلی	تم فرعی	تعداد مفاهیم پایه
رسالت محوری	پاسداری از اسلام و انقلاب پیش‌روندگی و پیش‌برندگی انقلاب عمق راهبردی رسالت سپاه	۱۵
دینمداری و معنویت	نهادینه شدن دین پایه و پشتوانه سپاه اصل تخلف‌ناپذیر در سپاه پیشرو بودن سپاه در میدان دین عامل معنوی قدرت سپاه مهمترین تهدیدات هویتی همراهی با سلحشوری نظامی	۱۷
ولایت محوری	رضایتمندی رهبران فرمانده کل نیروهای مسلح یکپارسازی نیروهای مسلح التزام عملی سپاه رهبری حل مشکلات لاعلاج پیوندی مستحکم با سپاه	۱۸
مردمداری	قدرت نرم سپاه مشارکت دادن مردم خدمت‌رسانی به مردم تشکیل مردمی سپاه رمز موفقیت سپاه تشکیل هسته‌های مردمی	۳۰
انقلابیگری	هدف‌گیری آرمان‌های انقلاب سنگر مستحکم انقلاب دفاع انقلابی تربیت انقلابی منش انقلابی راه مقابله با نظام سلطه حساسیت در برابر دشمنان	۱۴
سازمان‌یافتگی	سازمانی بودن سپاه مأموریت‌های تعریف شده تربیت عناصر کارآمد مظهر اقتدار میدانی تجدیدپذیری سپاه ثبات سازمانی سپاه	۲۰

در جدول شماره (۲) اهداف مرجع امنیت سپاه در اندیشه‌های رهبر معظم انقلاب (مدظله العالی)

۱. رسالت محوری

یک مجموعه‌ای که هم رسالت محور است، هم آرمان طلب است، هم در میدان حاضر است، هم در عمل پای بند به ارزشها است، یک چنین مجموعه‌ای میشود جذاب. (۱۴۰۲/۰۵/۲۶)

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، یک مجموعه، سازمان و نهاد منحصر به فرد در جهان و دنیای معاصر است و نمی‌توان برای او مشابهی را پیدا نمود. سپاه نه ارتش است و نه نیروی انتظامی بلکه سپاه، سپاه است با رسالت خاص که باید به خوبی شناخته شود. این نگاه به سپاه و رسالت آن، مستند به قانون و فرمایش‌های حضرت امام خمینی (ره) و همچنین مقام معظم رهبری حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) به عنوان فرماندهی معظم کل قوا است.

الف) رسالت پاسداری از اسلام و انقلاب

سپاه یک نهاد انقلابی است که رسالت اصلی آن پاسداری از اسلام، انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن می‌باشد. این نهاد انقلابی باید بتواند تحت هر شرایطی از انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن پاسداری کرده و به حرکت انقلاب در مسیر تحقق آرمان‌ها و اهدافش کمک کند. با توجه به چنین رسالت و هویتی برای سپاه، امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) می‌فرمایند: «عمل سپاه صرفاً نظامی نیست. عمل سپاه سیاسی، نظامی، فرهنگی و امنیتی است.» (۱۳۸۰) ... یک جمله هم درباره‌ی انقلاب که سپاه رسالت پاسداری از آن را متعلق به خودش میدانند. عرض میکنم، (۱۴۰۲/۰۵/۲۶)

ب) رسالت پیش‌روندگی و پیش‌برندگی انقلاب

هویت واقعی سپاه گویای رسالت اصلی این نهاد انقلابی است. معظم له در تبیین هویت سپاه می‌فرمایند: «امروز من عرض می‌کنم هویت سپاه که هویت پاسداری است، به معنای یک مفهوم محافظه کارانه تلقی نشود. پاسداری یعنی نگه داشتن، حفظ کردن. حفظ کردن را می‌توان با یک تفسیر محافظه کارانه معنا کرد. یعنی بگوییم وضع موجود را حفظ کنیم، من این را نمی‌گویم. حفظ انقلاب به معنی حفظ وضع موجود نیست، چرا؟ چون انقلاب در ذات خود یک حرکت پیش‌رونده است، آن هم پیشرفت پرشتاب. به کجا؟ به سمت هدف‌های ترسیم شده» رهبر فرزانه انقلاب رسالت سپاه را پاسداری از همین حالت پیش‌روندگی و پیش‌برندگی انقلاب می‌داند و می‌فرماید: «اگر ما اینجور نگاه کردیم و مفهوم پاسداری را اینجور فهمیدیم، آن وقت آن طراوت و شور و هیجانی که در حرکت پاسداری هست، مضاعف خواهد شد.»

به روشنی از فرمایشات امام خامنه‌ای (مدظله العالی) می‌توان این نکته را برداشت کرد که در شرایط کنونی بیشترین همت سپاه باید شتاب بخشیدن به حرکت انقلاب و ایفای نقش در راستای پاسداری از حرکت انقلابی و پیشرفت انقلابی باشد.

ج) عمق راهبردی رسالت سپاه

نظر به اهداف متعالی نظام اسلامی، تأثیرپذیری جغرافیای مقاومت از انقلاب اسلامی، جایگاه انقلاب اسلامی در ساختار ژئوپلیتیکی حال و آینده جهان، پیچیدگی شرایط، فراوانی متغیرها، تنوع تهدیدات، وجود چالش‌های فرامنطقه‌ای، منطقه‌ای و داخلی، تعدد بازیگران بین‌المللی و منطقه‌ای، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در جغرافیای جهان دارای رسالت است. بر این اساس امام خمینی (ره) می‌فرماید: ما تصمیم داریم پرچم لاله‌الله را بر قلل رفیع کرامت و بزرگواری به اهتزاز درآوریم. (۱۳۶۷/۰۴/۱۳)

امام خامنه‌ای (مدظله العالی) می‌فرماید: «نگاه وسیع جغرافیای مقاومت را از دست ندهید؛... این نگاه فرامرزی را از دست ندهید نگاه وسیع فرامرزی، این امتداد عمق راهبردی گاهی اوقات از واجب‌ترین واجبات کشور هم لازم‌تر است که مورد توجه قرار بگیرد. (۲۳ / ۰۷ / ۱۳۹۸)

قانون برای تهدیدی که سپاه باید با آن مقابله کند، هیچ قیدی منظور نکرده و اقدام سپاه را هم مقید به اقدام صرفاً نظامی نکرده است. این نوع نگاه به سپاه، نشان می‌دهد که رسالت سنگینی بر دوش سپاه و پاسداران انقلاب اسلامی گذاشته شده است.

برای مجموعه‌ی مؤمنی چون سپاه با این رسالت عظیم، دوره‌ی جنگ و غیرجنگ فرقی ندارد. همیشه باید متدین و مراعی احکام الهی و مواظب و مراقب اعمال و رفتار خود بود. (۱۳۷۰/۰۶/۲۷)

سپاه ماهیتی صرفاً نظامی و اقدامی صرفاً مسلحانه در راستای دفاع از انقلاب ندارد. بلکه ماهیت سپاه چندوجهی و کارکردهای سپاه در حوزه‌های مختلف است.

رسالت سپاه، متمایز کننده سازمان سپاه از دیگر سازمان‌ها و محوری‌ترین نقطه‌ی توجیه کننده هستی و چیستی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی است. رسالت سپاه، در واقع مبین فلسفه وجودی و یا علت ایجاد سازمان است و از سوی دیگر بقای سپاه در گرو تحقق رسالت آن است. پاسداری و دفاع از اسلام و انقلاب اسلامی و حکومت عدل، جزء وظایف و رسالت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی است اگر جهت‌گیری‌ها در سپاه موجب تحقق آن نگردد یا هر گونه انتخاب و اجرای نادرست مأموریت که منجر به انحراف از سیاست‌های کلی انقلاب و نظام اسلامی شود، نه تنها بر کلیت و موجودیت سپاه بلکه بر

کشور هم تأثیر خواهد گذاشت همچنین هرگونه ایراد و اشکال در انجام مأموریت‌ها و فعالیت‌های سپاه اثر مستقیم بر ساحت پیش‌برندگی سپاه و پیش‌روندگی انقلاب اسلامی خواهد داشت. مهمترین تهدیدات و آسیب‌پذیری‌های رسالت سپاه اختلال، انحراف و تحریف مأموریت سپاه است که موجب از بین‌روندگی سپاه خواهد شد. لذا حفظ رسالت سپاه و مأموریت‌های آن از مؤلفه‌های مهم مرجع امنیت سپاه است.

۲.۲. دین‌مداری و معنویت

بیان شاخصه‌های دین‌داری در معرفت دینی امام خامنه‌ای (مدظله العالی) نشان‌دهنده نگاه متفاوت ایشان به موضوع تدین است.

از منظر امام خامنه‌ای (مدظله العالی) دین امری وجودی و جزئی از هویت انسان بوده که با انسان رشد کرده و شکوفا می‌شود و در تمام افعال و حرکاتش اثر می‌گذارد، با این مبنا که دین در هویت وجودی انسان است. زندگی دینی مختص دوره خاصی از زندگی انسان چون روز یا ماه یا سال نیست و تنها پاسخ به یک نیاز از انسان نبوده بلکه دین حقیقتی است در وجود انسان. ایشان در این باره این گونه می‌فرماید: «تدین، جزو وجود و ذهن انسان است، با انسان رشد می‌کند، شکوفایی پیدا می‌کند و در تمام حرکات انسان اثر می‌گذارد. دین، بیگانه‌ای از زندگی نیست. دین، در یک کلمه حرف زدن، در یک اشاره و در یک موضع‌گیری تأثیر می‌گذارد. انسانی که معتقد به دین است، مگر می‌تواند مدتی بی‌دین زندگی کند».

دین‌مداری به معنای باور قلبی و پای‌بندی عملی به آموزه‌های دینی هنجارهای رفتاری پاسداران را شکل می‌دهد وحدت و همبستگی بین پاسداران را تقویت می‌کند و باعث ارتقای سلامت پاسداران می‌گردد. از بیانات امام خامنه‌ای (مدظله العالی) فهمیده می‌شود که به دلیل ارتباط وثیق میان دین و نظام سیاسی در جامعه، دین به عنوان مرجع امنیت محسوب می‌شوند.

الف) نهادینه شدن دین در سپاه از اول تشکیل آن

«از اول تشکیل سپاه، افراد سپاه و عناصر سپاه برخوردار بودند از ارزشهای دین و انقلاب، ...» (۱۴۰۲/۰۵/۲۶)

«... پاسداری از دین و انقلاب - که امروز این معنا در سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مجسم است...»

جنبه عقیدتی و سیاسی و فداکاری و مجاهدت دارد.» (۱۳۸۱/۰۷/۱۷)

روحیه و فکر و اعتقاد و اخلاص چیزهایی است سپاه را از بقیه‌ی نیروهای مسلح متمایز کرده که اگر آنها را از سپاه بگیریم، معنایش این است که سپاه را نداریم. (۱۳۶۸/۰۴/۱۹)

ب) دین پایه و پشتوانه سپاه

در سپاه باید انضباط نظامی از ایمان و عقیده سرچشمه گیرد و نظم و آموزش و رعایت مراتب، به‌عنوان وظیفه‌ی دینی رعایت شود و درعین حال روح برادری و تفقد از زیردست و ارزش گذاری براساس ارزش های معنوی رواج روز افزون داشته باشد. (۱۳۷۰/۰۶/۲۵)

شما فرماندهان سپاه بنا را بر این بگذارید که خودتان را با تربیت دینی و ریاضت دینی، ریاضت بدهید و تربیت کنید. (۱۳۶۹/۰۶/۲۹)

... فرزندان سپاه و برادران سپاهی، مظهر ایمان و تقوا باشند. (۱۳۶۸/۰۸/۲۹)

ذخیره و بنیه معنوی در کلیت سپاه بایستی مواج و حساس باشد، اما در فرماندهان و مسئولین این معنویت بایستی در حدی باشد که از آنها سرریز شده و به بدنه سپاه برسد. (۱۳۸۶/۰۱/۲۶)

امام خامنه‌ای (مدظله العالی) طراوت معنوی سازمان سپاه را از سرازیر شدن معنویت از قلّه های فرماندهان و مسئولان می داند و می فرماید: شما می توانید این توجه به معنویت را مثل آبشاری در پادگان و در مجموعه خودتان بریزید. از شما باید سرریز شود... باید از قلّه بجوشد و پایین بیاید... شما باید معنویت را بجوشید تا از شما سرریز و لبریز شود و به دیگران بریزد و دیگران فیض ببرند. اگر این کار را کردید سپاه ساخته و کامل خواهد شد. (۱۳۷۷/۲ /۱۸)

بنیه معنوی سپاه باید تقویت شود. یک یک آحاد سپاه، باید از لحاظ ذخیره معنوی و ایمانی، به آن حدی برسد که اگر خود او به تنهایی ماند و هیچ چیز دیگر با او نماند، قدرت و طاقت و دل و زهره ایستادگی در مقابل همه دنیا را داشته باشد. این لازم است. (۱۳۷۶/۱۱/۲۲)

هر چه می توانید در جوانان و بچه های شاغل در این دستگاه، معنویت را بیشتر تلقین و تزریق کنید... (همان)

ج) تدین و تقوا؛ اصل تخلف‌ناپذیر در سپاه

«چند اصل در سپاه، اصول تخلف‌ناپذیر است. اول اصل تدین و تقواست. آدم بی تدین و بی تقوا، سپاهی نیست. این مجموعه، آدم متدین و متقی لازم دارد، لیکن توقع ما از سپاه، یک چیز دیگر است». (۱۳۷۰/۰۶/۲۷)

رهبر انقلاب همچنین می فرمایند: این تدین، آن چیزی است که بایستی در سپاه موج بزند و روزه روز بیشتر بشود. برای مجموعه‌ی مؤمنی با این رسالت عظیم، دوره‌ی بازسازی و دوره‌ی جنگ و غیرجنگ فرقی ندارد. همیشه باید متدین و مراعی احکام الهی و مواظب و مراقب اعمال و رفتار خود بود. (۱۳۷۰/۰۶/۲۷) سپاه، پاسدار عزت انقلاب اسلامی است و لازمه‌ی حفظ این جایگاه، حرکت، تحول و پیشرفت با حفظ اصول اساسی و تعمیق معارف دینی است. (۱۳۸۶/۰۶/۱۸)

د) پیشرو بودن سپاه در میدان دین

رهبر انقلاب معرفت دینی را جزء الزامات سپاه می داند: «آنچه در سپاه مهم است، عبارت است از اینکه اوّل دارای معرفت دینی باشد که اشتباه نکند و سرش کلاه نرود. کافی هم نیست که فقط فرماندهان معرفت دینی داشته باشند چون اصلاً بافت ارتش اسلامی این است و سپاه [هم] یک ارتش اسلامی است. (۱۳۶۸/۱۱/۰۷) «... همه‌ی بنده بایستی دارای معرفت دینی باشد و دوّم تقوا. دانه‌دانه‌ی برادران سپاه باید متقی باشند. باید دارای تدین و تقوا باشند. یعنی همان طهارت دینی و عمل به موازین دینی. (۱۳۶۸/۱۱/۰۷) همین پاسداران و بسیجی‌ها، واقعاً بهترین جوانانند که در میدان علم و دین و جهاد، پیشرو هستند. (۱۳۷۴/۱۰/۰۵)

بسیجیها، واقعاً بهترین جوانانند که در میدان علم و دین و جهاد، پیشرو هستند. (۱۳۷۴/۱۰/۰۵) امروز در داخل سپاه آن قدر نیروی مؤمن وجود دارد که اگر از یکی دو نهاد انقلابی بگذریم، شاید در هیچ مجموعه‌ی از مجموعه‌های فراوان و متعدد کشور نتوان این همه نیروی خوب و بااخلاص را یکجا مشاهده کرد. (۱۳۶۸/۰۴/۱۹) از بزرگترین مسؤولیت‌های یک مجموعه‌ی بسیج در کشور این است که از هویت ملی و دینی پاسداری می کند و باید پاسداری کند. (۱۳۸۰/۸/۲۱)

ه) ارزشهای دینی عامل معنوی قدرت سپاه

اما یک دسته هم عوامل معنوی قدرتند. یعنی ایمان، پاکی و پارسایی، راستی و حقیقت، ارزشهای دینی و الهی همراه با مجاهدت. این قدرت، قدرت ماندگار است. قدرتی که از این راه حاصل می شود، به معنای بگیر و ببند و بهره ببر و تمتّع کن نیست. قدرت ماندگار تاریخی است. قدرت سرنوشت ساز بشر است (۱۳۸۷/۸/۲۲) قوام و شخصیت سپاه به معنویتش است. (۱۳۶۸/۴/۱۹)

و) تهدیدات اعتقادی و هویتی مهمترین تهدید سپاه

«یکی از راه‌های ورود و نفوذ - که حالا در مورد نفوذ هم یک کلمه‌ای عرض خواهم کرد، ما همین‌طور مدام درباره‌ی نفوذ دشمن تکرار می‌کنیم، تأکید می‌کنیم - ایجاد خلل در باورها است. باور انقلابی، باور دینی. در معرفت‌های انقلابی و دینی اختلال ایجاد می‌کنند. رخنه کردن در اینها است.» (۱۳۹۴/۰۶/۲۵)

ز) سلحشوری نظامی همراهی با خلوص معنوی

آموزش‌های نظامی و فنی به جای خود و آموزش‌های دینی و اعتقادی و سیاسی [هم] به جای خود، هر کدام بایستی به‌صورت کامل وجود داشته باشد (۱۳۶۸/۰۸/۲۹)

برجستگی سپاه، در همراهی "سلحشوری نظامی" با "خلوص معنوی" بوده و همه‌ی موفقیت‌ها از هماهنگی این دو ناشی شده است. و این دو عنصر اصلی که صفت مجاهدان جلیل‌القدر صدر اسلام و پایه‌گذاران افتخارات تاریخی اسلامی است، همواره باید در سپاه پاسداران حفظ شود و هرگز گرایش به جلوه‌های بی‌قدر مادی و روح‌آسایش‌طلبی و کامجویی نباید در این ستون شامخ و استوار نظام اسلامی خلل ایجاد کند. (۱۳۷۰/۰۶/۲۵)

سپاه پاسداران چه به عنوان فرد فرد پاسداران و چه به عنوان یک مجموعه و نهاد، به ایمان آگاهانه و معنویت روزافزون بسیار نیازمندند و شاخصه متمایز کننده آنان با سایر نیروهای مسلح جهان، این ویژگی ممتاز و برجسته و برتری آفرین است. آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی) همواره حفظ تقویت معنویت در سپاه را یادآور شده و نسبت به این موضوع بسیار مهم، گوشزد کرده‌اند. فرماندهان در این خطاب‌ها، جایگاه خاص خود را دارند، چرا که مسئولیت آن‌ها را بر عهده می‌کند بر روز معنویت و ایمان در آنان افزون‌تر باشد تا مجموعه‌های تحت امرشان از آن بهره‌مند گردند. بنابراین دومین مرجع مهم امنیت سپاه با برداشت از بیانات رهبر معظم انقلاب دین‌مداری و معنویت است.

۳. ولایت محوری

ولایت محوری در اندیشه امام و رهبری بدین معناست که کلیه برنامه‌ها، سیستم و مجریان و مردم جامعه اسلامی تحت اشراف و دستورات یا سیره معصومان باشند و سیاست‌گذاری‌ها با هدف گذاری آنان هماهنگ شود و تمام فعالیت‌های خود را با اساس دین یعنی پیامبر و معصومان علیهم السلام پیوند زنند.

از آنجا که موضوع ولایت محوری به شخص و جایگاه والای رهبر معظم انقلاب بر می‌گردد ایشان از اشاره مستقیم ولایت مداری سپاه خودداری فرموده‌اند. پاسداران اعتقاد قلبی و راسخ به "ولایت فقیه" دارند و مسئله ولایتمداری را می‌توان در شخصیت و ویژگی‌های شاخص شهید سپهبد سلیمانی ملاحظه نمود. ایشان می‌فرمایند:

«... امروز امکان ندارد، کسی بدون دفاع از ولی فقیه بتواند از اسلام دفاع کند. دفاع از اسلام با دفاع از ولایت فقیه امکان پذیر است. (۱۳۹۴/۱۲/۲۵)

«... والله والله والله از مهمترین شئون عاقبت به خیری، رابطه قلبی و دلی و حقیقی ما با این حکیمی است که امروز سکان انقلاب را به دست دارد. در قیامت خواهیم دید، مهمترین محور محاسبه این است. (۱۳۹۶/۱۰/۱۷)

ولایت مداری پاسداران را به عنوان سومین مرجع امنیت سپاه از دیدگاه رهبر انقلاب می‌توان استخراج نمود.

الف) رضایتمندی رهبران انقلاب از سپاه

خوشبختانه این نهاد نویای انقلاب در همان ماه‌های نخست تولد خویش رضایت نایب امام زمان (عج) را کسب نمود و حضرت امام (ره) فرمود:

من از سپاه راضی هستم و به هیچ وجه نظرم از شما برنمی‌گردد. اگر سپاه نبود کشور هم نبود، من سپاه پاسداران را بسیار عزیز و گرامی می‌دارم. چشم من به شماست، شما هیچ سابقه‌ای جز سابقه اسلامی ندارید. سلام مرا به همه برسانید. من از همه شما متشکرم، من به همه دعا می‌کنم (صحیفه امام، ج ۹، ص ۳۱۴).

سپاهیان حافظان و نگهبانان دستاورد عظیم‌القدر ولایت محوری هستند. از این رو شایسته است که خود به فضیلت‌های ولایتمداری آراسته باشند.

از اول تشکیل سپاه، افراد سپاه و عناصر سپاه برخوردار بودند از ارزش‌های دین و انقلاب، مثل اطاعت و تسلیم در مقابل امام بزرگوار. (۱۳۹۴/۶/۲۵)

ب) رهبری؛ فرمانده کل نیروهای مسلح

بر اساس بند ۴ اصل یکصد و دهم قانون اساسی، «فرماندهی کل نیروهای مسلح» بر عهده‌ی رهبر است. اطلاق عبارت نشان‌دهنده‌ی مدیریت تام و عام مقام رهبری به کل امور و شئون نیروهای مسلح

اعم از نظامی و انتظامی می‌باشد. این فرماندهی به صورت متمرکز و وحدت گرایانه به رهبری داده شده است. چون اقتضای نیروهای مسلح بر وحدت فرماندهی است. زیرا بدون وحدت، امور نظامی و دفاعی کشور از انسجام لازم برخوردار نخواهد بود.

«... رهبری طبق قانون اساسی در کشور مسئولیت اجرایی ندارد جز در زمینه نیروهای مسلح. (۱۳۸۲/۰۲/۲۲)

ج) نقش ولایت در یکپارچگی نیروهای مسلح

عمدتاً یکپارچگی کشور و ملت به خاطر دین و مسأله رهبری است که اجزای این ملت را به هم وصل کرده و همه احساس یکپارچگی می‌کنند. (۱۳۷۹/۴/۱۹) در حادثه جنگ، نقش رهبری، نقش طراز اول بود. رهبری با خودش، حضور یکپارچه مردم را آورد. (۱۳۷۷/۲/۲۲)

... یک معنای دقیق و ظریفی دارد که معنای اصلی ولایت هم همان است و آن عبارت است از پیوستگی، پیوند، درهم پیچیدن و در هم تنیدگی. این، معنای ولایت است. (۱۳۷۷/۱/۲۷)

کشور و ملت یکپارچه است. البته یکپارچگی اش به خاطر تاریخ و جغرافیا و سنتها و فرهنگ است. اما عمده‌تاً به خاطر دین و مسأله رهبری است که اجزای این ملت را به هم وصل کرده و همه احساس یکپارچگی می‌کنند. (۱۳۷۹/۴/۱۹)

د) التزام سپاه به ولایت فقیه و تبعیت از رهبری

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در بیانیه‌های مختلف، ولایت مداری و تاسی به مکتب امامین انقلاب اسلامی را ضامن ناکامی و بی‌اثرسازی سیاست‌ها و توطئه‌های ضد ایرانی دشمنان و استمرار حرکت پویا، بالنده و مقتدر ملت ایران بویژه نسل جوان کشور به سمت آرمان‌های تمدن‌ساز انقلاب و نظام دانسته است. رهبر انقلاب در دیدار جمعی از بسیجیان می‌فرماید:

من هم مثل یکی از شما، از نظام اسلامی، از رهبری اسلامی و از ولایت فقیه به عنوان ستون فقرات این نظام، باید دفاع کنم. وظیفه من و تکلیف شرعی است (۱۳۷۶/۰۹/۰۵)

ه) رهبری حکیمانه و حل مشکلات لاعلاج

... رهبری تضمین کننده جهت اسلامی و رضایت الهی در حرکت کلی امور اجرایی، قضایی و قانونگذاری است. (۱۳۷۲/۱۰/۸)

رهبر انقلاب در اجتماع بزرگ بسیجیان به مناسبت سالروز تشکیل بسیج می فرماید: رهبری یعنی آن نقطه‌ای که مشکلات لاعلاج دولت به دست او حل می شود، نفس او حقیقت را برای مردم روشن و توطئه دشمن را بر ملا می کند. (۱۳۷۶/۹/۵)

پیام ملت و انقلاب ما این است که اگر گرد یک رهبر و محور توانایی مجتمع بشود، خواهد توانست کارهای نشدنی را انجام بدهد. (۱۳۶۸/۸/۳)

رهبر یعنی آن انسان والا و بزرگی که می تواند در لحظه های مناسب، خواهش های طبیعی تاریخ را بفهمد، خواسته های طبیعی انسان را بداند، دردها را مانند طبیعت بشناسد و برای آنها درمان مناسب را بفهمد و پیشنهاد کند (۱۳۵۸/۷/۳)

رهبر یعنی آن انسان والایی که می داند و برطبق بینش و دانش خود عمل می کند. آن که میفهمد در هر زمانی به چه احتیاج هست، در هر لحظه ای از لحظات تاریخ چه عملی، عمل صالح است. (۱۳۵۸/۷/۳)

خیلی ها در داخل کشور کارهای بزرگ و مخلصانه و فداکارانه ای انجام می دادند، اما اگر مرکزیت امام نبود، هیچ کدام از این کارها نبود. همه ای این تلاش ها شکست می خورد و همه ای این انسان ها از نفس می افتادند. آن کسی که از نفس نمی افتاد، او بود و دیگران هم به نیروی او قوت و نیرو می گرفتند. (۱۳۷۸/۳/۱۴)

و) پیوند مستحکم سپاه با ولایت فقیه

حکومت، فقط فرمانروایی نیست. حکومت، نفوذ در دلها و مقبولیت در ذهنهاست (۱۳۷۹/۱۲/۲۶)

پیوند مقدس و ناگسستنی مبتنی بر ایمان و آگاهی، میان مقام ولایت فقیه و فرماندهان و آحاد پاسداران است و ولایت مداری و ولایت پذیری همچون نگینی درخشان و عزت آفرین بر تارک سپاه می درخشد و خودنمایی می کند.

معظم له رابطه مستحکم سپاه با ولایت فقیه، و نظارت مستمر ولی فقیه بر سپاه را لازم دانسته و می فرماید: آینده سپاه پاسداران مایه امید، آرزو و چشم اندازهای زیبا و وسیع است و اگر سپاه هدایت نشود و نظارت مستمر ولایت فقیه نباشد از سوی دشمنان به شدت مورد تهدید قرار گرفته و احتمال نفوذ و انحراف خط سپاه نگران کننده خواهد بود (رویدادها و تحلیل، ش ۴۱، ص ۸)

همچنین می فرماید: ولایت فقیه باید همچون خون زندگی بخش در رگ سپاه جاری باشد و این جریان باید در عملکرد سپاه و سپاهیان تجلی کند (مرکز تحقیقات اسلامی، ۱۳۷۰، ص ۶۲)

«اساسی ترین مسأله ی دین، مسأله ی ولایت است.» (۱۳۷/۰۱/۲۶)

مردم کشور قانون اساسی و اساس ولایت فقیه را به عنوان یک اصل مهم، بلکه مهمترین اصل پذیرفته‌اند (۱۳۷۴/۱۱/۱۴) رهبری، بخشی از نظام اسلامی است (۱۳۹۵/۰۴/۱۲) «ولایت فقیه» جزو مسلمات فقه شیعه است (۱۳۷۸/۰۳/۱۴). قاعدتاً ولایت فقیه در جامعه‌ی مدینه‌النّبی، در رأس همه‌ی امور است (۱۳۷۷/۰۲/۱۴) پایه‌ی نظام ما یعنی ولایت فقیه یک امر اعتقادی و استدلالی است. (۱۳۶۸/۱۲/۲۷) انقلاب با نیرو و اراده‌ی مردم و با رهبران یا رهبری که صد در صد متکی به عواطف مردم است و مردم، عاشقانه دوستش می‌دارند، پیروز شده است. (۱۳۷۳/۱۱/۱۴)

.. اصل «ولایت فقیه»، یعنی ایجاد میلیونها رابطه دینی میان دلهای مردم با محور و مرکز نظام. بحث شخص در میان نیست، بحث هویت و معنا و شخصیت در میان است. لذا می‌بینید که با آن دشمنی می‌کنند (۱۳۷۹/۰۵/۱۵)

رهبری یک عنوان و یک شخصیت و یک حقیقت برگرفته‌ی از ایمان و محبت و عشق و عاطفه‌ی مردم و یک آبرو است (۱۳۷۹/۴/۱۹)

اعتقاد و التزام عملی به ولایت فقیه در عصر غیبت حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف از شاخصه‌های ولایت مداری و پاسداری از انقلاب اسلامی است که بایستی در نهان و آشکار رفتار پاسداران و همه امور سازمانی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نمود آشکار و حقیقی داشته باشد، مراقبت از این حقیقت والا و نظارت بر حسن انجام آن مسئولیت ولایت مداران در همه عرصه هاست. از مهم ترین اصول سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ولایت است. ولایت مداری، پذیرش رهبری و اطاعت از ولی امر است با اعتقاد بر اینکه ایشان از سوی خداوند بر مردم ولایت دارند. انسان برای داشتن سعادت و سلامت، چاره ای جز پیروی از فرامین راهنمایان الهی ندارد. مولفه های ولایت مداری تاثیر مستقیمی در همه ابعاد سلامت اجتماعی، ایجاد نظم و تحکیم سپاه پاسداران انقلاب اسلامی دارد.

۴. مردممداری

در نگاه اسلامی «مردمی بودن، ارزشی بالاتر از انتخاب شدن به وسیله مردم است. بعضی افراد ممکن است در یک نظام دموکراتیک، به شکل دموکراتیک هم انتخاب شوند، اما با مردم رابطه‌ای نداشته باشند. اینها مردمی نیستند.» (۱۳۷۹/۲/۱) «مثل مردم زندگی کردن» در اینجا موضوعیت دارد: «مردمی بودن به ادعا کردن نیست. با مردم، با زندگی مردم کنار بیاییم، مثل مردم زندگی کنیم، با طبقات مختلف مردم انس بگیریم. این، معنای مردمی بودن است.» (۱۳۹۸/۱۰/۳) و براساس تعالیم اسلام «ما

[مسئولان] نوکر و خدمتگزار مردم هستیم. اعتبار و آبروی ما به این است. اسلام این را برای ما معین کرده است. ما حقیقی به گردن مردم نداریم. مردم به گردن ما حق دارند.» (۱۳۸۲/۱۱/۱۵) و مؤلفه‌ی مهم دیگر، اعتقاد به «محور بودن مردم است.» (۱۳۹۵/۳/۱۴)

از سوی دیگر برای سنجشِ مردمی بودن، شاخص‌هایی وجود دارد. اولین شاخص این است که مسئول کشور، «خودش را دارای شأن و روحیه‌ی خدمتگزاری به مردم بداند. نگاه، از بالا نباشد، خیلی از این مردم از ما بالاتر هم هستند.» (۱۳۹۹/۴/۷)

دومین شاخص «اعتقاد به اراده‌ی مردم و نیروی مردم، و مخالفت با تمرکزهای دولتی در مسائل اقتصادی، تکیه‌ی به مردم در مسائل نظامی، تکیه‌ی به مردم در مسائل سازندگی کشور، تکیه‌ی به مردم» است. (۱۳۹۴/۳/۱۴) مسئله‌ای که به نوبه‌ی خود راه غلبه بر مشکلات هم هست: «بدون تردید ظرفیتهای می تواند بر مشکلات غلبه کند، به شرط اینکه این ظرفیت ها درست شناخته بشود، به کار گرفته بشود.» (۱۴۰۰/۵/۱۲)

سومین شاخص، «روحیه‌ی مردمی بودن و انس با مردم، تماس با مردم، از نزدیک پای صحبت مردم نشستن، راه‌هایی باز کردن برای تماس با متن زندگی مردم، رفتن به خانه‌ی مردم، رفتن منزل شهدا» است. (۱۳۹۴/۶/۴) با این نگاه، مردمی بودن «به معنای حضور در بین مردم است.» (۱۳۹۹/۴/۷) بر این اساس «گفتگوی صادقانه‌ی با مردم هم یکی از کارهایی است که به مردمی بودن کمک میکند.» (۱۴۰۰/۵/۱۲)

چهارمین شاخص، عمل کردن به سیره‌ی پیامبر (ص) و ائمه (ع) است در زمینه‌ی توجه به محرومین و مستضعفین جامعه است: «سیره‌ی پیغمبر این است که با فقرا و با ضعفا و مانند اینها کنار می‌آمد. به شئون ظاهری و آن چیزهایی که به حسب ظاهر موجب جلال و شوکت و این چیزها است، اهمیتی نمیداد.» (۱۳۹۸/۱۰/۳)

الف) مردمی بودن، قدرت نرم سپاه

... قدرت نرم حضور در بین مردم، حرف زدن با مردم، کمک به مردم. اینها هر دو [هست]. ارتباط با مردم، حضور بسیجی در کنار مردم. اینها را وقتی نیروی جوان در یک مجموعه نگاه میکند، مجذوب می شود. اینها جذاب است برای نیروهای جوان. (۱۴۰۲/۵/۲۶)

ب) مشارکت دادن مردم در مأموریت ها

... وظیفه‌مان امروز مشارکت دادن مردم است. کمک کردن به آحاد مردم بخصوص به طبقات ضعیف است (۱۴۰۲/۵/۲۶)

علت اینکه امروز ارتش ما، سپاه ما، نیروهای مسلح ما در بین مردم محبوبیت دارند هم همین است: مردم می‌بینند اینها مثل خودشان فکر می‌کنند، مثل خودشان عمل می‌کنند، اعتقاداتی مشابه اعتقادات خودشان دارند، برای همان چیزهایی دل می‌سوزانند که مردم دل می‌سوزانند. این ارتباط بین مردم و نیروهای مسلح را افزایش می‌دهد. (۱۳۹۴/۱/۳۰)

ج) خدمت‌رسانی سپاه به مردم

یک قلم دیگر، امدادهای فوق‌العاده در حوادث است. فرض کنید زلزله‌ی کرمانشاه یا سیلی که امسال اول سال در چند استان آمد، حضور سپاه، حضور برجسته‌ی تعیین‌کننده‌ای بود، شاخص بود و کارهای ریز و درشت دیگر که این هم یک سرفصل است. [یعنی] خدمات اجتماعی گسترده‌ای که از آن، آحاد مردم منتفع می‌شوند. ربطی هم به کار نظامی و مسائل سوق‌الجیشی و مانند اینها ندارد. صرفاً خدمت‌رسانی است، صرفاً کمک به پیشرفت کشور است، و در بخش‌های مهمی کمک به همین سیاست اقتصاد مقاومتی است (۱۳۹۸/۷/۱۰)

سپاهی‌گری شما و در خدمت خدا و مردم و انقلاب بودنتان، ارزشش بیش از این حرف‌هاست. (۱۳۶۹/۶/۲۹)

د) تشکیل مردمی سپاه و سپاه، نیرویی مردمی

فرمانده کل قوا، با اشاره به چگونگی شکل‌گیری سپاه پاسداران، سپاه را نهادی جوشیده از «دل مساجد و مدارس و دانشگاه‌ها» و برآمده از خانه‌ها و دل‌های مؤمن مردم برشمردند و افزودند: کسی سپاه را خلق نکرد بلکه این نهاد به اقتضای نیاز زمان شکل گرفت و هر جا و هر عرصه‌ای که لازم بود به پاسخگویی به نیازهای انقلاب و کشور پرداخت.

مردمی باشید، مردم‌دوست باشید، مردم‌پذیر باشید، مردمی رفتار باشید. سپاه مردمی است دیگر. از اولی که سپاه تشکیل شد، این جوانها و بچه‌هایی که آمدند، از دانشگاه آمدند، از بازار آمدند، از کارگاه آمدند، از همه جا آمدند رشد کردند، آمدند چهره شدند، آمدند به جایی رسیدند که امثال بنده باید نگاه کنیم، حسرت بخوریم، غبطه بخوریم، مردمی تشکیل شد. با مردم باشید، از مردم باشید، رفتار مردمی داشته باشید. فخرفروشی خلاف این رفتار است، دنیاطلبی خلاف این رفتار است (۱۳۹۸/۷/۱۰)

... نیروی مقاومت بسیج یک نیروی مردمی، انسانی، الهی، اخلاقی، علمی، تربیتی و یک مجموعه‌ی آماده‌ی به کار برای کارهای بزرگ است (۱۳۸۰/۸/۲۱)

مردان شجاع و مسلح و مؤمن در هر کشوری، وقتی موفق خواهند بود که ذخیره ی انسانی و ایمانی خود را از دل مردم و از درون جامعه به دست بیاورند. این خصوصیات، مهمترین ویژگی های یک نیروی مسلح است. این را باید حفظ کنید و افزایش دهید (۱۳۸۳/۱۲/۱۹)

۵) رمز موفقیت سپاه همراهی مردم

... ای آحاد مردم که در کسوت مقدّس بسیج، با نیروهای مسلّح جمهوری اسلامی، همکاری خالصانه و صادقانه خودتان را همیشه داشته‌اید و همواره گره گشا بوده‌اید! (۱۳۷۲/۵/۶)

اگر در طول تاریخ، جاهایی «حق» دچار تجربه‌های خونین شده است، به خاطر این بوده که «اهل حق» تنها ماندند. مردم با آنها همراهی و همکاری نکردند. در طول این بیست سال، همین تجربه موفق را دیدیم. مردم با مسؤولان همکاری کردند. به فضل پروردگار، کمک الهی با چنین مردمی همراه است. در این مدّت هم همراه بوده است، در آینده هم همراه خواهد بود. (۱۳۷۸/۸/۲۲)

... یک اراده عمیق مردمی است، اگر در صحنه باقی بماند و اراده مقاومت در دل انسان ها باقی باشد، هیچ قدرتی در مقابل آن تاب مقاومت ندارد. (۱۳۸۲/۴/۲۹)

و مسؤولان کشور و دلسوزان دولت، با پشتیبانی مردم و با همراهی قشرهای مختلف و با خودداری این توده عظیم مردم مؤمن ما مشکلات را می گذرانند، امروز هم می گذرانند. (۱۳۷۷/۰۹/۰۲)

این نهاد مردمی، در پرتو وفاداری به شاکله معنوی خود، از سازمانی منعطف برخوردار است که براساس نیازهای زمان، روز به روز متحول و متکامل نیز شده است. (۱۳۸۹/۴/۲۳)

۶) تشکیل هسته‌های مردمی حزب الله

مأموریت سوّم، همان چیزی است که امروز سپاه در قالب سپاه قدس یا نیروی قدس از آن یاد می کند. امام بزرگوارمان تشکیل هسته‌های مردمی حزب الله در سراسر جهان را یکی از آرزوهای خود و یکی از دستورهای کار آینده‌ی انقلاب اسلامی در سطح جهان قرار دادند. بی شک سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در این مورد مأموریتی خواهد داشت. (۱۳۶۸/۸/۲۹)

۵. انقلابیگری

انسان و جمع انقلابی در پرتو شناخت حقیقت انقلاب شناخته می شود. نکته‌ی بنیادین این است

که «انقلاب یک حادثه‌ی دفعی نیست. انقلاب یک دگرگونی است، این دگرگونی به تدریج انجام می‌گیرد» (۱۳۹۴/۱۱/۱۹) انقلاب تمام نمی‌شود، انقلاب استمرار دارد، انقلاب ادامه دارد، انقلاب متوقف نمی‌شود. یک صیرورتی وجود دارد، صیرورت یعنی شدن، شدن دائم، تحوّل دائمی. در مسیر انقلاب یک صیرورت دائمی وجود دارد که این صیرورت دائمی، بتدریج آن آرزوهای بزرگ را، آن ارزشهای والا را، آن آرمانها را در جامعه تحقّق می‌بخشد (۱۳۹۷/۳/۷)

بنابراین انقلابی کسی است که در این حرکت دائمی برای تحقّق اهداف و آرمانهای انقلاب نقش ایفا کرده و مجاهدت می‌کند: «آرمانهای انقلاب در کوتاه‌مدت تحقّق پیدا نمی‌کند. اگر بخواهیم این آرمانها در جامعه تحقّق پیدا کند، یک حرکت بلندمدت لازم دارد. یعنی چه؟ یعنی زنده بودن انقلاب. ببینید! اینکه مدام می‌گوییم انقلابی باشیم، انقلابی بمانیم، معنایش این است. اگر چنانچه انقلاب استمرار پیدا کرد، تحقّق این آرمانها ممکن خواهد شد. (۱۳۹۷/۳/۷) و باید بگوئیم آرمانها مثل قله‌اند... آرمانها را به این تشبیه کنید. انسان دوست میدارد به آن قله برسد. (۱۳۹۲/۵/۶)

در این چارچوب تفکر انقلابی شاخص‌های معینی دارد: «شاخص اول؛ پایبندی به مبانی و ارزش‌های اساسی انقلاب، شاخص دوم؛ هدف‌گیری آرمان‌های انقلاب و همت بلند برای رسیدن به آنها شاخص سوم؛ پایبندی به استقلال همه‌جانبه‌ی کشور، استقلال سیاسی، استقلال اقتصادی، استقلال فرهنگی - که مهم‌تر از همه است- و استقلال امنیتی، شاخص چهارم؛ حساسیت در برابر دشمن و کار دشمن و نقشه‌ی دشمن و عدم تبعیت از او. شاخص پنجم؛ تقوای دینی و سیاسی است. این پنج شاخص اگر در کسی وجود داشته باشد، قطعاً انقلابی است. (۱۳۹۵/۳/۱۴) و انسان انقلابی «شجاعت دارد، اهل اقدام است، اهل عمل است، ابتکار می‌ورزد، بن‌بست‌شکنی می‌کند، گره‌گشایی میکند، از چیزی نمی‌ترسد، به آینده امیدوار است، به امید خدا به سمت آینده‌ی روشن حرکت میکند. انقلابی‌گری یعنی این. حقیقت این است که «مشکل‌تر از انقلابی بودن و گرایش انقلابی داشتن، انقلابی ماندن است، چه فرد، چه جمع. (۱۴۰۱/۳/۴)

الف) هدف‌گیری آرمان‌های انقلاب

هدف‌گیری آرمان‌های انقلاب و همت بلند برای رسیدن به آنها که آرمان‌های انقلاب و اهداف بلند انقلاب را در نظر بگیریم و همت برای رسیدن به آنها داشته باشیم. همت بلند برای رسیدن به آرمانها، صرف‌نظر نکردن از آرمانها و منصرف نشدن از هدف‌های بزرگ [است]. هرگز منصرف نشویم از

رسیدن به آن اهداف بلند و آرمان های بلند، تسلیم نشویم در مقابل فشارها. اگر به همین اندازه قانع شدیم، عقب خواهیم ماند، عقب خواهیم رفت. نه، راه پیشرفت تمام شدنی نیست باید رفت تا رسید به آرمانهای بلند. (۱۳۹۵/۳/۱۴)

ب) سپاه سنگر مستحکم انقلاب

حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی) در دیدار فرماندهان سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با رهبر انقلاب، لازمه ی رسیدن به آرمان بزرگ انقلاب یعنی «تشکیل تمدن نوین اسلامی» و دفاع از نظام اسلامی در برابر توطئه ها را «حرکت انقلابی و جهادی» برشمردند و گفتند: اکنون بعد از گذشت ۳۷ سال از انقلاب اسلامی به خصوص بعد از دوران دفاع مقدس، حقیقت سخن آن انسان عمیق، مجرب و متوکل به خدا در مورد سپاه، بیش از پیش روشن تر شده و باید گفت «سپاه سنگر مستحکم انقلاب است». (۱۳۹۵/۶/۲۸)

ج) دفاع انقلابی

تنها نیرویی که قادر است از انقلاب و نظام جمهوری اسلامی، انقلابی دفاع کند، فقط سپاه است. (۱۳۶۸/۴/۱۹) شما پاسدارید. پاسداری از انقلاب در واقع نماد اراده ی انقلابی کشور است. اراده ی انقلابی، حضور انقلابی، هویت انقلابی. (۱۳۹۴/۰۶/۲۵)

با حرکت عادی نمی شود پیشرفت کرد. با حرکت عادی و احياناً خواب آلوده و بی حساسیت نمی شود کارهای بزرگ را انجام داد. یک همت جهادی لازم است. تحرک جهادی و مدیریت جهادی برای این کارها لازم است. باید حرکتی که می شود، هم علمی باشد، هم پر قدرت باشد، هم بابرنامه باشد و هم مجاهدانه باشد. (۱۳۹۲/۱۲/۲۰)

د) تربیت انقلابی راهکار مقابله با انقطاع نسلی

... در نسل های متوالی و پی در پی ای که وارد سپاه می شود، تربیت دینی و انقلابی، جلوگیری از انقطاع نسلی، تداوم روش خلاقیت و نوگرایی. (۱۳۹۸/۰۷/۱۰)

نگذارید سپاه پیر بشود، محافظه کار بشود، به وضع موجود قانع بشود. نه، روزه روز باید جلو بروید، بهتر بشوید، در جهت انقلابی شدن، در جهت دینی شدن، در جهت کارآمد شدن. (۱۳۹۸/۰۷/۱۰)

ه) منش انقلابی

... اصرار آنها این است که جمهوری اسلامی از منش انقلابی - یعنی همین که ما به آن توصیه میکنیم که نگاهش دارید - دست بردارد. (۱۳۹۸/۰۷/۱۰)

انقلابیگری، راه مقابله و مواجهه‌ی با نظام سلطه

... راه انقلابیگری، راه مقابله و مواجهه‌ی با نظام سلطه. (۱۳۹۸/۰۷/۱۰)

و) انقلابی بودن یکی از ابعاد کلمه‌ی پاسداری

یکی از ابعاد کلمه‌ی پاسداری، کمر بسته‌ی انقلاب بودن و هشیاری و بیداری دائمی است؛ (۱۳۹۴/۰۶/۲۵)

ز) انقلابی گری یعنی حساسیت در برابر دشمنان

یکی از خصوصیات پاسداری از انقلاب این است که چشم را باز کنیم، اینها را ببینیم، دشمن را بشناسیم. هم انقلاب را بشناسیم، هم دشمن را بشناسیم. حالا این هم مربوط به پاسداری.

یک بُعد دیگر از پاسداشت انقلاب و پاسداری انقلاب، شناخت دشمن است، دشمن را بشناسیم. (۱۳۹۴/۰۶/۲۵)

انقلابی گری مهمترین اصل در نگاه داشتن نهضت است. حفظ این روحیه، عامل اصلی برای خوداتکایی و استقلال سیاسی، اقتصادی و فرهنگی است و تا زمانی که این ویژگی حفظ شود نظام و انقلاب آسیب نمی بیند. از این رو سپاه پاسداران به عنوان یکی از معنوی ترین فرآورده های ارزشی انقلاب اسلامی، همواره بر انقلابی گری و تبلور آن در همه عرصه ها تاکید دارد. بنابراین این نهاد همواره بر آن است که در کلیه امور و فعالیت هایی که به عنوان وظیفه و مأموریت به عهده دارد، اتصاف به چنین خصیصه ای را جزو ویژگی های اصلی خود بداند.

۶. سازمان یافتگی

الف) سازمان بودن، منظم بودن و تشکیلاتی بودن سپاه

خصوصیت سپاه این است که یک سازمان است، یک مجموعه‌ی منظم است، سپاه است. این سپاه بودن، تکیه‌ی بر روی نظم و انضباط و کار مدیریتی و نتیجه‌بخش بودن هر ذره کار است. وقتی پراکندگی بود، پریشانی به وجود می آید، خیلی از کارها هدر می رود، [اما] وقتی سازمان بود، مجموعه بود، تشکیلات بود، نظم و انضباط برقرار بود، مثل جدول کشی در زیر یک سد پُر از آب است که اگر

درست انجام بگیرد، یک قطره آب هدر نخواهد رفت و همه به محلّ مورد نیاز می رسد. خصوصیت سپاه بودن این است. (۱۳۹۴/۰۶/۲۵)

یک بُعد دیگر سپاه بودن و سازمانیافته بودن، پیر نشدن است. سازمان، پیر نمی شود. توالی نسل ها، دستبهدست شدن معرفت ها، تجربه ها نمی گذارد که یک سازمان پیر بشود، دائماً تجدید حیات می کند. فقط هم دست به دست شدن معرفتها نیست، رشد هم پیدا می کند. یعنی امروز سپاه به معارفی در زمینه های مختلف دست پیدا کرده است که سی سال پیش به این روشنی، به این وضوح این معارف را نداشت. دستاوردهای معرفتی سپاه در زمینه های مختلف روز به روز رشد پیدا می کند، عمق پیدا می کند. این، خاصیت دیگر سازمان بودن و منظم بودن و تشکیلاتی بودن است. (۱۳۹۴/۰۶/۲۵)

ب) سپاه دارای مأموریت های تعریف شده و مشخص

ما در مجموعه ی تنظیمات کشوری جایی را نداریم جز سپاه که برای پاسداری از عزیزترین حادثه ی تاریخی این کشور و حادثه ی جاری این کشور - که حالا شرح خواهم داد- یک وظیفه ی سازمانی برای خودش تعریف کرده باشد. بنابراین معنای سپاه بودن، سازمان یافتگی است، معنایش نظم است، معنایش مأموریت های تعریف شده و مشخص است. (۱۳۹۴/۰۶/۲۵)

ج) سازمان یافتگی سپاه موجب تربیت عناصر کارآمد

یک خصوصیت دیگر، تربیت عناصر جدید است، هم عناصر درونی، هم عناصر بیرونی. وقتی تشکیلات هست، وقتی منظم است، انسان ها در درون تشکیلات تربیت می شوند و عنصرهای کارآمد و فهیم به وجود می آیند. در حالت گسیختگی سازمانی، این خصوصیت به دست نخواهد آمد. علاوه ی بر تربیت درونی، تربیت بیرونی هم هست. امروز سپاه بر روی افکار عمومی اثر می گذارد، بر روی سازندگی جوان ها و انسان ها اثر می گذارد. عناصر صادراتی سپاه به دستگاه های مختلف که خیلی هم فراوان است - که عناصری را برای مدیریت دستگاه های مختلف، سپاه در طول این سال ها مرتباً از میان خودش صادر کرده- بر روی آن مجموعه ها و تشکیلات ها اثر می گذارند. بنابراین تربیت انسان ها و رشد دادن عناصر مستعد، از جمله ی دیگر خصوصیات اینها است. (۱۳۹۴/۰۶/۲۵)

د) سپاه مظهر اقتدار میدانی است

سپاه مظهر اقتدار میدانی است، خصوصیت سپاه بودن این است. اقتدار در عرصه‌ی سیاسی، در عرصه‌ی تبلیغات یک حرف است، اقتدار بر روی زمین در میدان، یک حرف دیگر است. اقتدار میدانی موجب می‌شود که اقتدار سیاسی هم به وجود بیاید. وقتی شما بر روی زمین دارای اقتدار هستید، می‌توانید تصرف کنید، می‌توانید کار کنید، می‌توانید دفع کنید، می‌توانید جذب کنید. وقتی یک ملت این خصوصیت را دارد، یا مجموعه‌های از یک ملت وقتی دارای یک چنین خصوصیتی است، این، اقتدار سیاسی را هم به وجود می‌آورد، اقتدار هویتی را هم به وجود می‌آورد، عزت هم می‌بخشد و از این قبیل. سپاه، مظهر اقتدار میدانی است. البته اقتدار میدانی در عرصه‌ی اقتصاد هم معنا دارد. در آنجا هم اگر یک مجموعه‌ی اقتصادی قوی فعال نافذی وجود داشته باشد، آن هم اقتدار میدانی است، که در جای خود بحث دیگری است. بنابراین پاسداری «سپاه» از انقلاب اسلامی به عنوان سپاه، به عنوان سازمان، به عنوان مجموعه، معنایی دارد که اگر این انتظام نبود، این سازمان یافتگی نبود، از هم گسیختگی بود، [اگر] یک عده‌های بودند که همه مردمان مؤمن، همه طرفدار انقلاب اسلامی و می‌خواستند هم از انقلاب پاسداری کنند اما این نظم سازمانی وجود نداشت، چیز دیگری از آب درمی‌آمد. این نظم سازمانی، این وجود سازمان، یکی از برکات بزرگ است. این مخصوص سپاه است. (۱۳۹۴/۰۶/۲۵)

ه) سپاه تجدیدپذیر است

سپاه تجدیدپذیر است، که نه بشو نیست، پیریشو نیست -افراد پیر می‌شوند اما سازمان پیر نمی‌شود- معنای این آن است که از همه‌ی عناصری که می‌توانند به این تجدیدپذیری کمک کنند، باید استفاده بشود. (۱۳۹۴/۰۶/۲۵)

و) ثبات سازمانی سپاه

سپاه از اول زیر نظر مرکزیت انقلاب تشکیل شد. فرماندهی و سازمان‌دهی‌اش متمرکز بود، شورای مدیریت و فرماندهی بود. از اول، یک فرماندهی متمرکزی وجود داشت. [فرماندهی سپاه] در مرکز بود، در همه جای کشور حضور داشت، اما مرکزیت به معنای واقعی کلمه فرماندهی می‌کرد.

داشتن یک سپاه قوی و مقتدر و کارآمد با مسئولیت عظیم، به نظر من بالاترین خواست یک فرد سپاهی علاقه‌مند به سپاه است. «۱۳۶۸/۴/۱۹»

نتیجه‌گیری

امنیت، یکی از اساسی‌ترین و مسلم‌ترین حقوق و نیازهای اولیه بشر بوده و بسیاری از جنگ‌ها و صلح‌ها برای به دست آوردن یا حفظ آن صورت گرفته است. یکی از مهم‌ترین وظایف دولت‌ها از گذشته‌های دور تا به حال، ایجاد امنیت و حفظ آن برای مردمانشان بوده است.

با توجه به رسالت و نقش سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در دفاع از نظام اسلامی که در اصل یکصدوپنجاهم قانون اساسی رسالت و مأموریت سپاه تبیین شده، وظیفه این نهاد انقلابی حراست و حفاظت از نظام اسلامی تعیین شده است. از آغاز تأسیس سپاه، چون انقلاب اسلامی ایران نوپا و تازه به پیروزی رسیده بود، با انواع تهدیدات داخلی و خارجی و در اشکال مختلف درگیر شده بود، که سپاه پاسداران توانست با کمک بسیج مردمی و کمک سایر قوای مسلح، این تهدیدات را خنثی نماید. به همین منظوراست که دشمنان نظام اسلامی با اذعان به نقش سپاه در بقاء انقلاب، تمرکز تهدیدات خود را متوجه سپاه پاسداران نموده‌اند و برای براندازی نظام تلاش می‌کنند تا با تضعیف و کاهش اقتدار سپاه، نظام اسلامی را تغییر دهند. برای اینکه سپاه کماکان بتواند با اقتدار از نظام اسلامی دفاع نماید می‌بایست دارای امنیت پایدار بوده و از مراجع امنیت خود در مقابل تهدیدات و آسیب‌پذیری‌های امنیتی صیانت نماید و راهبردهای مناسب در این خصوص اتخاذ نماید. همچنین سپاه نهادی مردمی و برخاسته از انقلاب اسلامی است و فقدان صیانت سپاه از انقلاب اسلامی عملاً فلسفه وجودی سپاه را با تردید مواجه می‌نماید.

از این رو بررسی مرجع امنیت سپاه در قالب یک کار دانشگاهی و علمی، به عنوان کمبودی احساس می‌شد که با توجه به مرجع امنیت اسلام مورد مطالعه قرار گرفت. از آنجا که اسلام دینی جامع و در همه ابعاد زندگی انسان، صاحب نظریه است، سؤال این است که نظر اسلام در مورد مرجع امنیت سپاه چیست. برای پی بردن به ایده شریعت اسلام راستین، باید از مسیر فقه شیعه گذر کرد. یکی از فقهای امامیه آیت الله خامنه‌ای (مدظله العالی) است که دارای جایگاه منحصر به فرد اجتماعی و سیاسی بوده و با توجه به ویژگی‌های علمی و فقهی، تسلط کامل ایشان به مبانی اجتهادی و تجارب بالای حکومتی، پژوهش حاضر با مبنا قرار دادن متن بیانات امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، درصدد پاسخ به چیستی مرجع امنیت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی با روش توصیفی تحلیلی بوده است.

مرجع امنیت از آن جهت ضرورت دارد که هم مسائل امنیتی و هم اهداف و غایات بر مبنای آن تعریف می‌شود و از این جهت مورد مناقشه امنیت پژوهان است و ساختار، فرهنگ، ایدئولوژی و غیره در معنای

آن اثر می گذارد. از این رو، مرجع امنیت در مکاتب مختلف است و دربردارنده مفاهیمی همچون فرد، رژیم، جامعه، دولت و جامعه جهانی می باشد.

در پژوهش حاضر با تحلیل مضمون بیانات امام خامنه ای (مدظله العالی) و بر مبنای چارچوب تحلیلی دو فطرت امام خمینی (ره) نشان داده شد که مرجع امنیت در مکاتب متدانیه، مبتنی بر رژیم، دولت، جامعه و افراد است. اما در مکتب متعالیه مبتنی بر اسلام تعریف و تحدید می گردد. از این رو، با اقتباس از شریعت اسلام و بر اساس بیانات امام خامنه ای (مدظله العالی)، شش مرجع برای امنیت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی شامل رسالت محوری سپاه، دین مداری و معنویت، ولایت مداری، مردم داری، انقلابی گری و سازمان یافتگی استخراج گردید. پاسداران حاضرند برای حفظ آنها جان فشانی کنند. هر شش مورد، هم مرجع امنیت و هم امنیت سازند و اگر خطری متوجه آن ها شود، پاسداران برای صیانت از آن ها تا پای جان می کوشند.

۱. اساسنامه سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، (۱۳۵۸)
۲. استراوس، انسلم؛ کرین، جولیت (۱۳۹۱) مبانی پژوهش کیفی: فنون و مراحل تولید نظریه زمین های. ترجمه ابراهیم افشار. تهران: نشر نی، چاپ دوم.
۳. افتخاری، اصغر (۱۳۸۳) مراحل بنیادین اندیشه در مطالعات امنیت ملی. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
۴. افتخاری، اصغر (۱۳۹۱) تهدید نرم: رویکرد اسلامی. تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.
۵. افتخاری، اصغر (۱۳۹۲) راهبرد پیشگیری در امنیت بین الملل، رهیافت های عرفی گرا و شریعت مدار. پژوهش های سیاست اسلامی، شماره ۴
۶. افراخته عبدالحمید، لک زایی نجف (۱۴۰۱) مرجع امنیت در شاهنامه فردوسی، سیاست متعالیه، سال ۱۰، شماره ۳۷
۷. امام خامنه‌ای، سید علی، مجموعه تدابیر، فرمان‌ها و سخنرانی‌های معظم له، تهران حدیث ولایت (مجموعه رهنمودهای مقام معظم رهبری)، دفتر مقام معظم رهبری، تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، (۱۳۷۶)
۸. بوزان، باری؛ ویور، الی؛ دووید، پاپ (۱۳۸۶) چارچوبی تازه برای تحلیل امنیت. ترجمه علیرضا طیب. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
۹. بیانات امام خامنه‌ای در دیدار فرماندهان سپاه پاسداران
۱۰. حدیث ولایت (مجموعه رهنمودهای مقام معظم رهبری)، دفتر مقام معظم رهبری، تهران: سازمان تبلیغات اسلامی، (۱۳۷۶)
۱۱. خمینی، روح الله (۱۳۸۵) صحیفه امام: مجموعه آثار امام خمینی (س): (بیانات، پیامها، مصاحبه ها، احکام، اجازات شرعی و نامه ها)، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، چاپ چهارم.
۱۲. دیدگاه های امام خامنه ای (مدظله العالی) حضرت آیه الله خامنه‌ای درباره سپاه، مرکز تحقیقات اسلامی، ۱۳۷۰، به نقل از پیام مجموعه پیامهای حضرت آیه الله خامنه‌ای در دوران ریاست جمهوری، مرکز مدارک فرهنگی انقلاب اسلامی، (۱۳۶۴)، ص ۵۲.
۱۳. رهپیک، سیامک (۱۳۸۷) نظریه امنیت جمهوری اسلامی ایران. تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.
۱۴. سلیمانی قاسم سخنرانی در یادواره شهدای مدافع حرم (۹۶/۱۰/۱۷)
۱۵. سلیمانی قاسم سخنرانی در یادواره شهدای مسجدالرسول (ص) (کرمان- ۱۳۹۴/۱۲/۲۵)
۱۶. صدیق سروستانی، رحمت الله (۱۳۷۵) کاربرد تحلیل محتوا در علوم اجتماعی. نامه علوم اجتماعی، ۸، (۸)
۱۷. عابدی جعفری، حسن؛ تسلیمی، محمدسعید؛ فقیهی، ابوالحسن؛ شیخ زاده، محمد (۱۳۹۰) تحلیل مضمون و شبکه مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده های کیفی. اندیشه مدیریت راهبردی، ۵ (۱۰)

۱۸. عبدالله خانی، علی (۱۳۸۹) نظریه های امنیت: مقدمه ای بر طرح ریزی دکترین امنیت ملی. تهران: مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین الملل ابرار معاصر، چاپ دوم.
۱۹. کریمی مله، علی (۱۳۸۴). شناسایی مرجع امنیت در رویکرد امنیت ملی امام خمینی (ره)، تهران: فصلنامه مطالعات راهبردی.
۲۰. کریمی، میرهابیل (۱۳۹۵) تهدیدات و آسیب پذیری های سپاه، تهران
۲۱. لک زایی، نجف (۱۳۹۳) امنیت متعالیه. سیاست متعالیه ، ۲ (۵)
۲۲. لک زایی، نجف و هادی حاجی زاده (۱۳۹۳)، بررسی امنیت اقتصادی افراد از خلال قواعد فقه امامیه با نگاهی به مرجع امنیت، دوفصلنامه دانشنامه حقوق اقتصادی (دانش و توسعه سابق) دوره جدید، سال بیست و یکم، شماره ۶، پاییز و زمستان.
23. Baldwin, D.A. (1997). The Concept of Security. Review of International Studies, No.23, p. 5-26
24. Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using Thematic Analysis in Psychology. Qualitative Research in Psychology, 3(2): p.77-101.
25. Davis, D. (1992). Epic and Sedition: The Case of Ferdowsis Shahnameh, Fayetteville. University of Arkansas Press.

